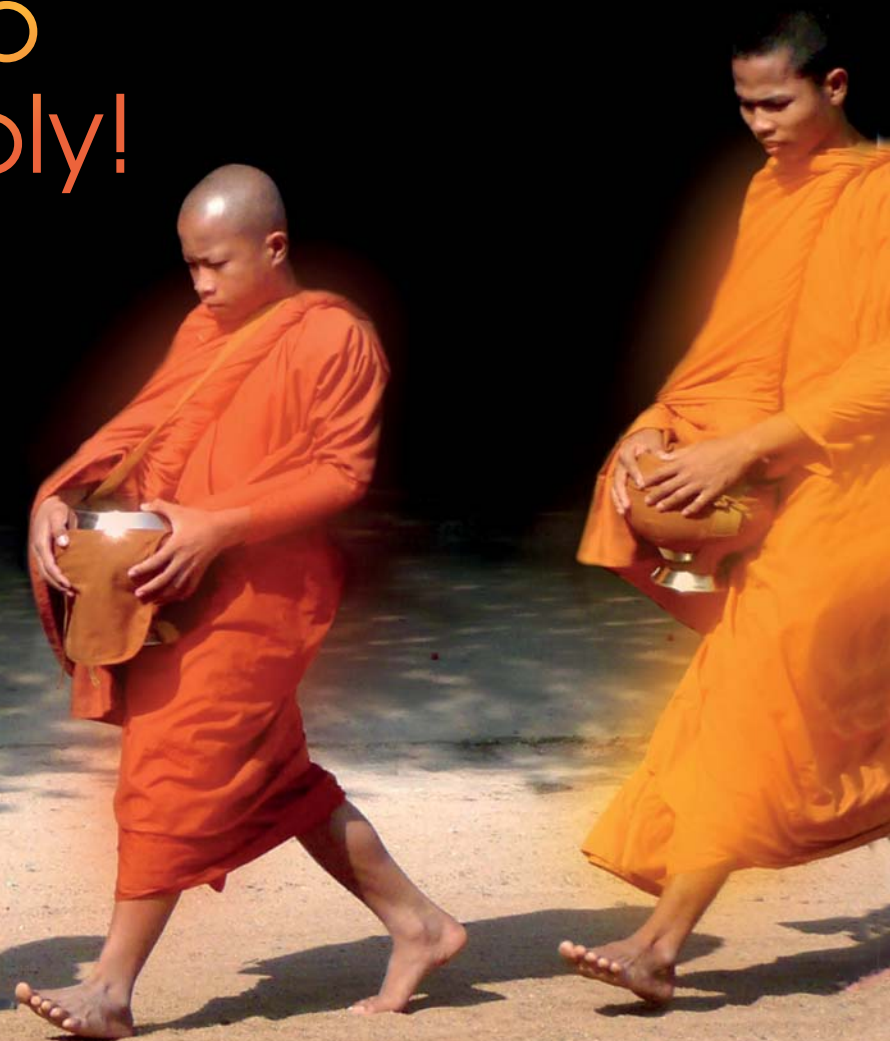

ကလေးတစ်ယောက်

děti
patří
do
školy!

Text: Markéta Nešlehová
Foto: Markéta Nešlehová, Georgi Stojkov

Vystoupíte v Phnom Penhu na letišti a dostanete ránu přes nos – pach pouličních jídel ohříváný tetelivým vedrem, tlející odpadky v souboji s chrámovými tyčinkami... Kambodža voní. Tenhle parfém však není pro každého. Mě ale dostal.

Ňomjam!, tedy „Jídlo!“, volají místní děti. Jsou krásné, mají zaprášené bosé nohy a konstantní hlad, zdá se. Jsem pro ně bohatá evropská dáma, která by všem mohla změnit život dolarovkou anebo koupí Coca Coly. Mám permanentně na zádech patnáctilový batoh, pot mi leje do očí, sákne do starých triček a rozhodně si nemyslím, že bych mohla kobercově měnit cizí životy. Usilovně o nich ale přemýšlím, když cestujeme ze Siem Reapu až po Sihanoukville.

Píše se předjaří roku 2010, s mým mužem jsme konečně přestali jen snít a koupili si své první letenky do Asie. Z první návštěvy jsem si odvezla spoustu náramků a dětských jmen, která nás ke koupi přemluvila: Thiev, Bhun, Sophea, Takoe, Choeun, Pean... A také e-mailovou adresu na starého pána, který sám sobě ve vlastním podniku nařídil odchod do

důchodu, odjezd do světa a start nového života – kdesi na pláži nám vyprávěl, jak bude dětem v Kambodži stavět školu. Pak ale zmizel ze zorného úhlu mých tázavých dopisů, protože máme s manželem nastoupit na stavbu... Budeš muset sama, řekla jsem si.

klubko
polona-
hých
dětí a
vychrtlých
psů
honících se
v bahně

Poprvé jsem se do Kambodže vrátila o půl roku později. Aspoň na deset dní. S malinkou neziskovkou čítající dvě dámy – mámy s ideály – a konceptem české školy jsem putovala s foťákem a kamerou do míst, kam se turista nedostane ani v deliriu. Slumy v okolí Phnom Penhu jsou dokonale ukryté před zraky hlavní highway. I místní tuk tukáři (obdoba taxiků) se jistí hovory s přítelem na telefonu, než nás vysadí kdesi uprostřed středověku pro 21. století: skelety z bambusu, stěny z reklamních bannerů, pár satelitů, klubko polonahých dětí a vychrtlých psů honících se v bahně.

Náš průvodce sem dojíždí a za pár dolarů od cizí neziskovky učí místní děti anglicky. Opačně by to nešlo: Kambodža de facto nezná hromadnou dopravu. Rodiny ze slumu se kvůli developerskému skupování pozemků uvnitř hlavního města ocitly v pasti. Co na tom, že získaly peníze, jaké nikdy neviděly, a nový pozemek za městem. Dolary mnozí z nich pozbyli tak rychle, jak je nabyli – za poslední koupili třeba televizi, teď paradoxně jejich jediné pouto se světem. Pokud zapomněli na moped anebo aspoň na kolo, jsou odkázáni na slum. Takových je tu většina, ►

● Místo školy děti často pracují na polích, anebo pomáhají rodičům s prodejem na tržištích.

● „Skákát gumu“ znamená v Kambodži opravdové umění. Školačky mu věnují každou přestávku.

▲▲ (předchozí strana)
Buddhistický klášter poskytuje chlapcům jistotu vzdělání; prostí Kambodžané zase jídlo – za požehnání přímo do nádob.

● Školní uniforma je základ. Kdo na ni nemá, do školy nemůže.

a tak se děti nedostanou do školy. Tedy – pokud nechtějí chodit do zbrusu nové, zpoplatněné, která buddhistům hlásá křesťanství. Tu postavili snad Korejci hned za velkou louží, která slum v období dešťů odděluje od příjezdového úvozu.

Příběhy se tu opakují: máma sama s několika dětmi obdělává políčko jako dlaň nebo na šicím stroji opravuje kalhoty sousedům. Děti se popelí kolem; v blátě si utužují zdraví. Kdo není odolný, lékařské pomoci se nedočká – jedinou zdravotní pojistkou v Kambodži jsou peníze. Táta je většinou kdesi na cestách, pracuje a jednou za měsíc snad přijede a možná i s penězi na pytel rýže. A tak tu jde koloběh života, pokud se nenajdou peníze na vzdělání aspoň pro ty nejnadanější, kteří by tak ušli svému osudu.

To Jay už má k novému životu alespoň nakročeno – ve svých dvaceti by rád dokončil střední školu a odešel na univerzitu. Budoucí ekonom (pokud mu peněžní dary dovolí) k tomu potřebuje alespoň školní uniformu, brašnu, učebnice, sešity a pytel rýže. Jay nebydlí ani ve slumu, ani s rodinou. Jeho máma obývá na předměstí Phnom Penhu podestu v nájemním domě. Na čtyřech metrech

**máma
s dětmi
obdělává
políčko,
táta přijede
jednou za
měsíc**

čtverečních má kuchyň, spíž, ložnici, obývací i modlitebnu. Celý její „byt“ jí stojí 20 dolarů měsíčně, které často vydělá tak tak. Jaye naštěstí nechali bydlet ve škole – kvůli vzdálenosti by do ní každý den stejně nedošel. A tak tu dělá údržbáře, zahradníka; občas pomocnou sílu na svatebních hostinách v okolí. Když s námi tiše mluví, drtí v rukou svou školní brašnu a oči má zapíchnuté do země. A určitě na nás bude chvíli vzpomínat. Ta rýže, co jsme přivezli jeho mámě, jí totiž aspoň chvíli vydrží.

Podruhé jsem do Kambodže vyrazila letos v únoru. Už jen se svými plány, jak pomoci; ale už ne sama. Kromě rodiny

se mnou jeli stejně naladěni přátelé. S foťáky a kamerou jsme zažili leccos: školu, kam díky pomoci české Charity chodí děti s různými handicap. Třeba taková Princezna – tak jsme jí začali říkat kvůli její nezbytné korunce ve vlasech... Do jejích školních let to nikdo neřešil. Máma by to měla na dálku – pracuje ve městě a domů dojíždí jednou za čas; teta má na starosti celou rodinu, kravku, rýžové políčko, obživu. Že je holčička jiná než ostatní děti a nejde jí učení? Každý je nějaký – někomu bylo dáno, jinému třeba v příštím životě. Dnes je Princezna jako vyměněná: už čte, rychleji doma pomáhá a kouká na svou zamilovanou televizi. Už nesedí apaticky v zadní lavici, ale hlásí se v přední. Z outsiderky se stala premiantka. Pomohlo pár dolarů na vyšetření očí a zbrusu nové brýle.

Nebo náš Adonis, co má krásně husté vlasy a ostře řezané obličej. Chtěli byste jeho svaly? Můžete jako on každý den tahat kádě vody na mytí, dřevu na otop a starat se sám o svoji starou nemocnou maminku. A potom si dojít pár kilometrů do školy, která byla postavena díky českým skautům z neziskovky JHP škola. Adonis se tam učí základy práce ▶

● Děti patří do školy. Jejich rodiče kvůli řadě Rudých Khmérů školu mnohdy vůbec nezažili.

● Lékařská prohlídka a brýle změnily Princeznu život.

● Taková normální (kambodžská) rodinka.

● Řezbařina je v Kambodži velmi rozšířené řemeslo. Mnohé děti však se k učebnímu oboru ani nedostanou.

● Více o projektu na www.neslehova.cz; www.detipatridoskoly.cz.

na počítači, aby mohl své mamince zaplatit doktora a pomohl nejen jí, ale i své budoucnosti. Kambodžské děti jsou krásné, mají zaprášené, často bosé nohy a chtějí chodit do školy. Totiž všechny děti patří do školy, jenže některé si ji prostě nemohou dovolit.

Pro ty konkrétní, které jsem v Kambodži potkala, jsem spolu s přáteli a Charitou Česká republika uspořádala charitativní výstavu fotografií DĚTI PATŘÍ DO ŠKOLY. Je k vidění mezi 19. listopadem a 15. prosincem tohoto roku v Praze v ulici Na Příkopě. Můžete se přijít podívat a pokud chcete, můžete jim také pomoci.

KAMBODŽA

Celým názvem Kambožské království, leží v jihovýchodní Asii. Její jihozápadní pobřeží omývá Tichý oceán. Země patří k nejhudším v regionu.

Někdejší věhlasná Angkorská říše se dnes podle indexu lidského rozvoje řadí na 124. místo ve světě. Více než třetina lidí žije pod hranicí chudoby, s příjmem nižším než jeden dolar denně, 45 % dětí má podváhu nebo je podvyživených.

Do této situace se Kambodža dostala kvůli dlouhotrvajícím válkám a nepokojům,

kteří vyvrcholily v letech 1975–1979 řáděním Rudých Khmerů; v té době bylo vyvražděno na 2 miliony obyvatel (zhruba čtvrtina tehdejší populace). Pol Potův režim systematicky likvidoval veškerou inteligenci. V roce 1991 zůstalo naživu pouze 36 studentů a 2 profesori Royal University of Phnom Penh.

V současnosti garantuje kambodžská ústava bezplatné devítileté vzdělávání a univerzální právo na základní vzdělání. Přesto je vzdělání stále nedostatkovým zbožím.